

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
приватного пансіонату для осіб похилого віку
«Домашній очаг»**

06.02.2024

м. Харків, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НППМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 06.02.2024 здійснено відвідування приватного пансіонату для осіб похилого віку «Домашній очаг» (далі – пансіонат, заклад), у якому здійснює господарську діяльність фізична особа-підприємець Лисенко Віктор Михайлович.

Відвідування здійснювали члени групи НППМ:

Червякова Оксана Вікторівна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Харківській області – керівник групи НППМ;

Бохвалов Андрій Михайлович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Авдєєв Олександр Васильович, представник громадської організації.

Загальне положення:

Відвідування закладу здійснюється вперше.

Пансіонат знаходиться за адресою: пров. Очаківський, буд. 2-Б, м. Харків, Харківська обл., 61016.

Заклад для літніх людей розташований в огороженому двоповерховому приватному орендованому будинку (фото 1).

Заклад розрахований на перебування 48 осіб. На день відвідування у пансіонаті перебувало 48 осіб (36 жінок та 12 чоловіків), з яких 2 особи належать до маломобільних категорій населення. Всі підопічні закладу дієздатні.

Відповідно до даних з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань фізична особа підприємця Лисенко Віктор Михайлович (далі – ФОП Лисенко В. М.), функціонує з основним видом діяльності згідно з КВЕД 87.30 Надання послуг догляду із забезпеченням проживання для осіб похилого віку та інвалідів.

Надання платних послуг з забезпечення житлом, продуктами харчування, належними лікувальними засобами, догляду осіб похилого віку здійснюється на підставі Договору утримання (догляду) (далі – Договір), укладеного між ФОП Лисенко В. М. та замовником послуг, а саме родичами осіб похилого віку.

На виконання вимог статті 15 Закону України «Про соціальні послуги» заклад зареєстрований у Реєстрі надавачів та отримувачів соціальних послуг. У закладі відсутні статут/положення про пансіонат, що унеможлиблює ознайомлення підопічних та їх родичів з діяльністю закладу.

Під час денної та нічної зміни у пансіонаті постійно знаходяться 3 працівники, які надають допомогу в обслуговуванні клієнтів.

Зі слів працівників пансіонату, первинну медичну допомогу підопічні отримують відповідно до декларацій, укладених з сімейними лікарями, згідно з Порядком вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 № 503.

Територія закладу огорожена, вхід і вихід з території здійснюється через ворота.

На першому та другому поверхах наявні житлові приміщення, у яких перебуває від двох до п'яти осіб. На кожному поверсі розміщено пральні кімнати та санвузли, які частково адаптовані для потреб людей з інвалідністю (фото 2, 3). Санвузли облаштовані поручнями для маломобільних осіб. Розміщення мешканців відбувається відповідно до їх статевих ознак (чоловіки та жінки окремо).

Під час відвідування з'ясовано, що підопічні забезпечені чистою постільною та натільною білизною (фото 4), верхнім одягом, триразовим харчуванням, у тому числі дієтичним. Наявне тижневе меню із різноманітним страв, які готуються персоналом для мешканців. Для харчування створено окремий простір (фото 5).

Є простір для дозвілля, у тому числі на вулиці передбачений окремий закритий майданчик із лавами (фото 6). Персонал супроводжує маломобільних мешканців, якщо ті мають бажання вийти на вулицю.

Заклад забезпечено генератором на випадок тривалих відключень світла із добовим запасом палива, яке поповнюється за необхідності. Кухня та їдальня розташовані на першому поверсі. В приміщенні їдальні розміщено 4 великих столи, які розраховані на 16 людей. Маломобільним мешканцям персонал відносить їжу у їх кімнати.

Простір, де зберігаються медикаменти знаходяться у холі на першому поверсі. Забезпечення підопічних медичними препаратами чи іншими діагностичними послугами здійснюється їх родичами/близькими (фото 7).

Працівниками проводиться належне прибирання в спальних кімнатах та приміщеннях загального користування. В житлових кімнатах чисто. У пансіонаті відсутні неприємні запахи. Забезпечується догляд за особами похилого віку: надається допомога у годуванні маломобільним мешканцям, здійсненні індивідуальних санітарно-гігієнічних процедур.

Забезпечено можливість для вільного відвідування мешканців та приватного спілкування. Наявний службовий телефон, завдяки якому родичі мешканців мають можливість зв'язатись за допомогою мобільного або

відеозв'язку. Наявна поштова скринька, за допомогою якої мешканці мають можливість здійснювати листування. За повідомленням мешканців, що мають змогу пересуватись, вони можуть вийти за територію закладу для придбання продуктів у супермаркетах, що розташовані поруч.

Під час відвідування відбулося спілкування з 14 клієнтами та з 3 працівниками закладу. Скарг на неналежне поведіння персоналу, догляд, умови проживання, якість харчування від клієнтів не надходило. Мешканці, які на момент відвідування знаходились у пансіонаті, контактні та позитивно реагують на відвідувачів.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198 (далі – Державний стандарт) та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності). Найближче укриття для населення знаходиться за адресою вул. Ключківська, 224, що розташоване за 350 метрів від пансіонату.

Маломобільні підопічні, зокрема ті що пересуваються на кріслі колісному або за допомогою милиць розміщені на другому поверсі будівлі, що унеможлиблює їх швидку евакуацію у разі надзвичайної ситуації. Не застосовується до них і правило «двох стін», оскільки вони не можуть самостійно без сторонньої допомоги підвестись з ліжка.

2. У будівлі пансіонату не встановлено пожежну сигналізацію та відсутні засоби гасіння пожежі (вогнегасники) згідно з Правилами пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417. Окрім того, відсутній затверджений алгоритм (порядок) дій під час пожежі, зі слів персоналу, не проводились інструктажі з протипожежної безпеки, відсутні журнали проведення інструктажів пожежної безпеки, затверджені Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 05.12.2019 № 1021.

Порушення права на охорону здоров'я, медичну допомогу, та медичне страхування (стаття 49 Конституції України).

3. У закладі порушуються вимоги зберігання медичних ліків, які призначені

для пацієнтів, не дотримуються вимоги зберігання темного, недоступного від сторонніх осіб місця, температурного режиму (фото 7), передбаченого Правилами зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства здоров'я України від 16.12.2004 № 584.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України).

4. Під час відвідування з'ясовано, що договори утримання (догляду) укладаються не з клієнтами, а з їх родичами, у той час, коли всі клієнти закладу є дієздатними особами. Водночас ФОП Лисенко В. М. при укладанні договорів не вимагає довіреності на вчинення таких дій від родичів або рішень суду про призначення їх опікунами/піклувальниками.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

5. Пансіонат не в повній мірі пристосований до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, що порушує вимоги Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», а саме:

відсутні візуальні елементи доступності, тактильні елементи, які позначають напрямок або фізичні перешкоди;

заклад не обладнано пандусом, ліфтами або підйомниками;

коридори закладу не обладнані поручнями (фото 8);

у санітарно-гігієнічних кімнатах пансіонату не облаштовані штанги поворотні або відкидні сидіння поруч з унітазом;

верхня і нижня сходинки сходового маршу не промарковані та не контрастують у відношенні до інших сходінок сходового маршу і до горизонтальних площадок сходового маршу (фото 9);

ширина дверного прорізу є меншою за габарити крісла колісного, що унеможливує потрапляння мешканців, що пересуваються кріслом колісним до санвузлів (фото 11, 12).

У порушення пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772, житлові кімнати підопічних не обладнані кнопками виклику персоналу для цілодобового контакту підопічних з персоналом. Окремі санітарно-гігієнічні приміщення також повинні бути обладнані тривожною сигналізацією.

Порушення права на достатній життєвий рівень, безпечні умови перебування (порушення статті 48 Конституції України, стаття 11¹ Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права).

6. Будівля закладу забезпечується водопостачанням, проте відсутній

висновок щодо придатності до вживання води як питної, відповідно до вимог пунктів 3.3 та 3.10 Наказу Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400. За словами персоналу та мешканців, до закладу постачається бутильована вода, але усі ємності на момент візиту були пусті, воду з крану знезаражують шляхом термічної обробки.

7. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур, що є порушенням пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання (фото 10).

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

8. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Дозвілля клієнтів пансіонату є вкрай обмеженим та зводиться, переважно, до перегляду телебачення або прослуховування радіомовлення, що не відповідає вимогам пункту 4 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2020 № 772, яким передбачено, що забезпечення створення денної зайнятості підопічних (заняття творчістю, культурно-масові заходи, працетерапія тощо) є одним з основних завдань закладу.

Порушення прав осіб похилого віку на отримання послуг стаціонарного та паліативного догляду відповідно до вимог законодавства (Закон України «Про соціальні послуги», Державний стандарт).

9. Усупереч вимогам статті 22 Закону України «Про соціальні послуги» не складаються індивідуальні плани надання соціальної послуги стаціонарного догляду на підставі результатів комплексного визначення та оцінки індивідуальних потреб отримувача соціальної послуги, у якому мають бути зазначені заходи з надання такої послуги, відомості про необхідні ресурси, періодичність і строки виконання, відповідальних виконавців, дані щодо моніторингу результатів.

Зокрема, відсутній індивідуальний план надання соціальних послуг, що є порушенням пункту 2 розділу III та пункту 2 розділу IV Державного стандарту.

Порушення права підопічних на ефективні засоби юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40 і 57 Конституції України), права на інформацію (стаття 13

Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 34 Конституції України).

10. У закладі відсутні стенди з інформацією про статутні документи пансіонату, про права клієнтів, а також номери телефонів гарячих ліній та посадових осіб, до яких вони можуть звернутися у разі порушення їхніх прав (зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, безоплатної правової допомоги, Національної поліції тощо). Також відсутня інформація про надавача послуг, правила внутрішнього розпорядку, розкладу дня тощо.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

ФОП Лисенку Віктору Михайловичу, що здійснює господарську діяльність у приватному пансіонаті для осіб похилого віку «Домашній очаг» забезпечити:

приведення діяльності пансіонату у відповідність до положень Закону України «Про соціальні послуги», Державного стандарту, Критеріїв діяльності та вимог чинного законодавства;

дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «Повітряна тривога!», забезпечити наявність безпечного укриття, яким можуть скористатись мешканці під час повітряної тривоги;

реалізацію права підопічних на життя та безпеку, зокрема вирішити питання протипожежної безпеки, привести будівлю пансіонату у відповідність до Правил пожежної безпеки в Україні, затвердженими наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, проводити інструктажі для персоналу щодо дій у разі виникнення пожежі, розробити план евакуації;

отримання при влаштуванні підопічних до пансіонату висновку про стан їх здоров'я;

складення індивідуальних планів надання соціальної послуги підопічним;

дотримання Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом Міністерства здоров'я України від 16.12.2004 № 584, в частині зберігання ліків;

дотримання вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

дотримання права підопічних на приватність, зокрема оснастити всі житлові кімнати, у яких проживає більше, ніж одна особа, ширмами;

організацію денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;

доступ до якісної питної води шляхом проведення санітарно-епідеміологічної експертизи якості питної води або укласти договір поставки бутильованої води з постачальником, якій має позитивний висновок щодо придатності води до вживання;

реалізацію права мешканців на інформацію за допомогою розміщення інформативного куточка, де мешканці або відвідувачі матимуть можливість дізнатись інформацію про права клієнтів, можливість отримання безоплатної правової допомоги телефони Національної Поліції, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини тощо, а також розміщення розкладу дня та внутрішнього розпорядку пансіонату.

Додатки: фотоматеріали до звіту на 7 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
представник Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини у Харківській області**

Оксана ЧЕРВЯКОВА

Фотознімки отримані за результатами відвідування

Фото 1

Фото 2

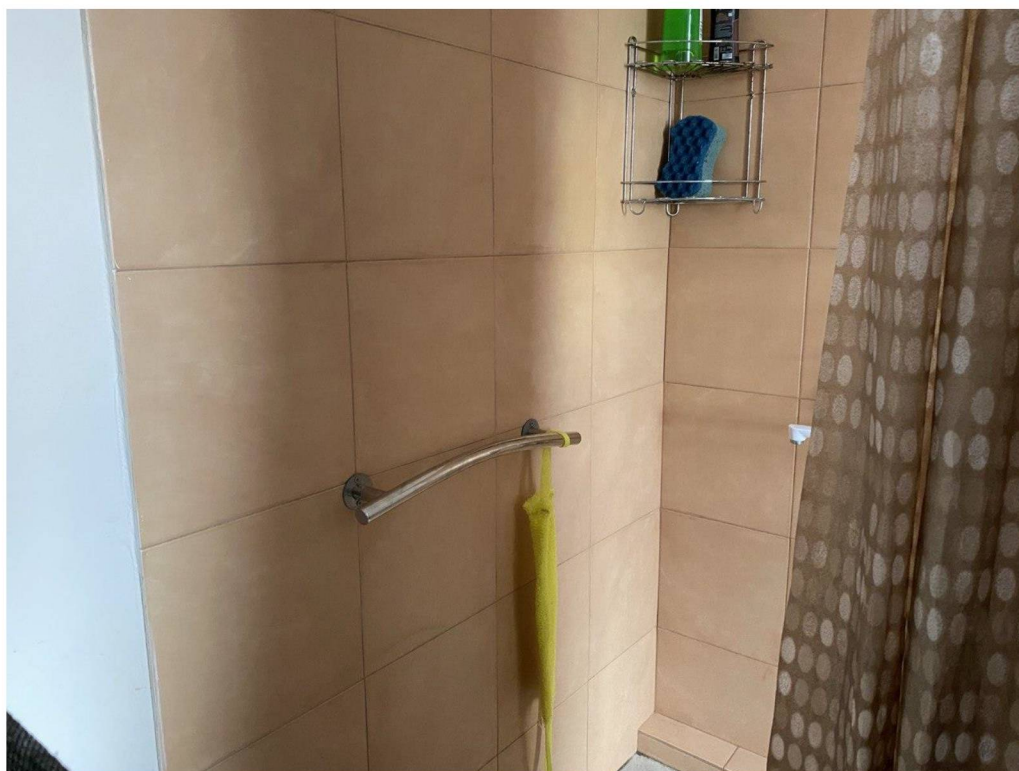

Фото 3

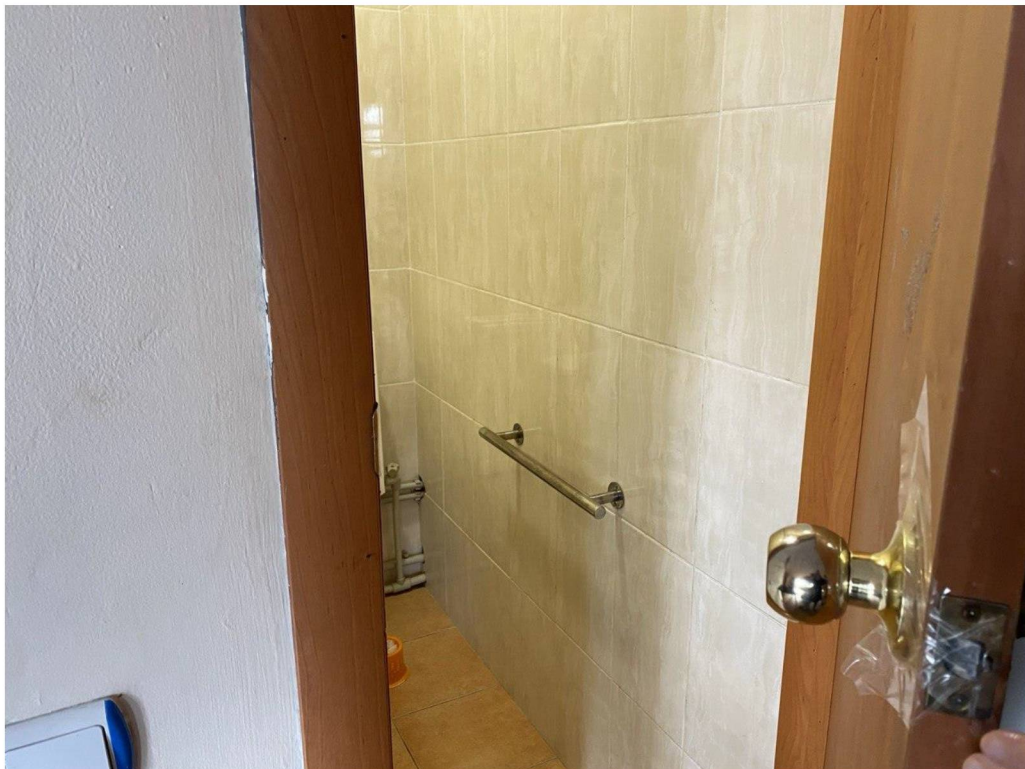

Фото 4

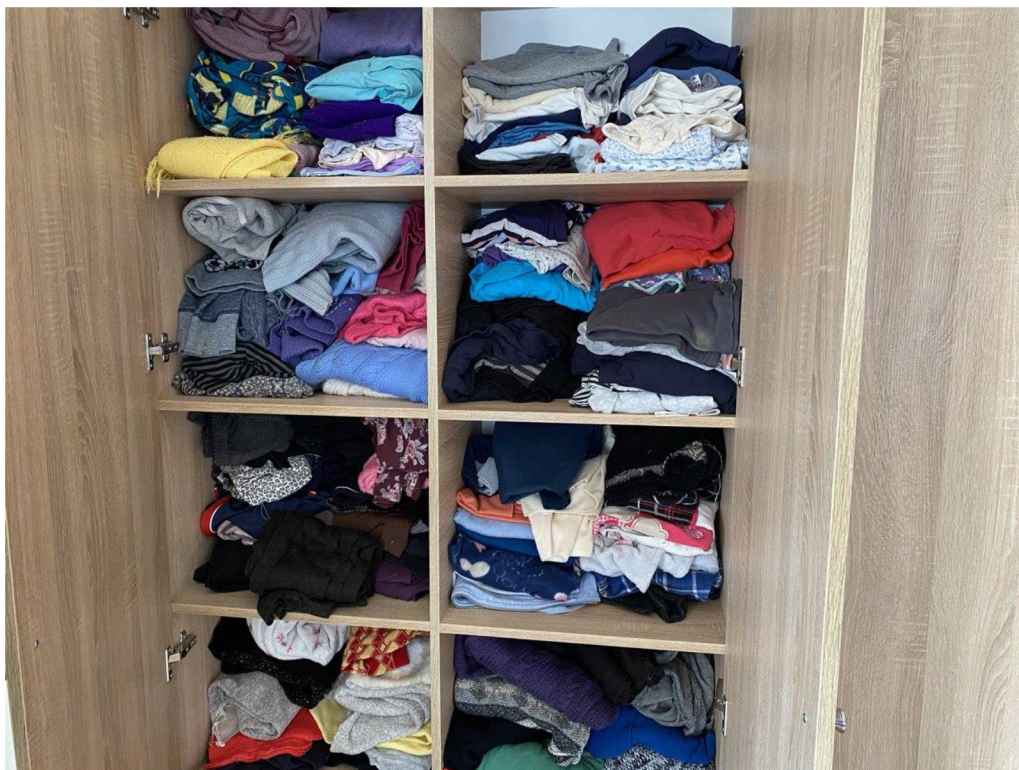

Фото 5

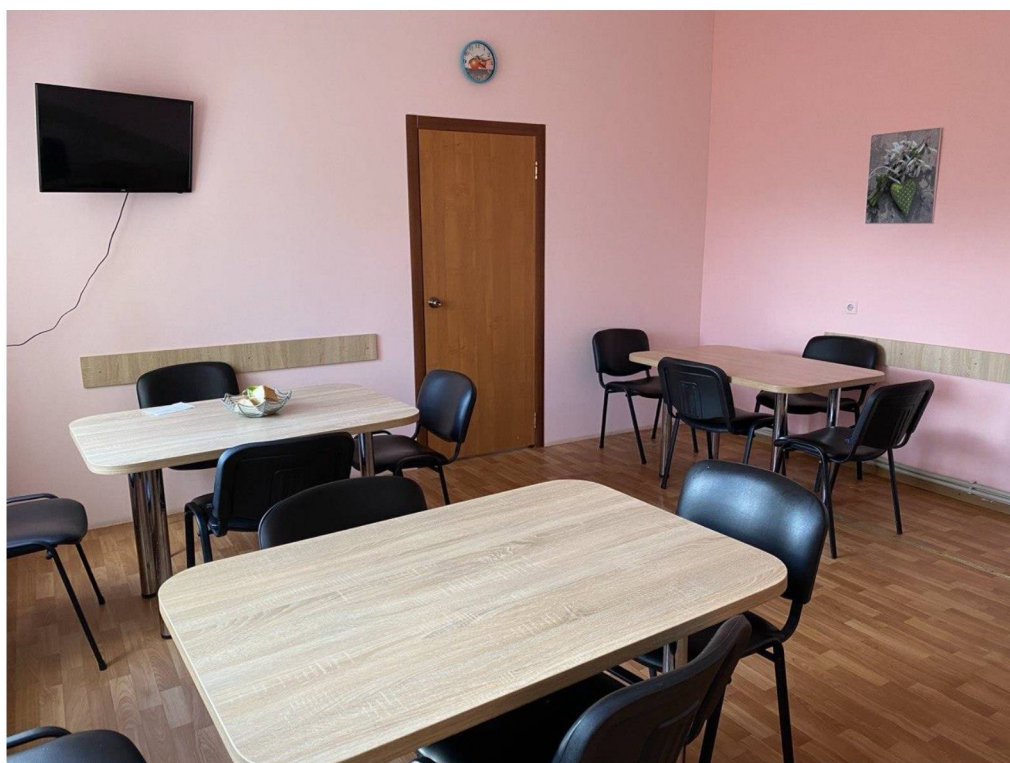

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Φοτο 9

Φοτο 10

Фото 11

Фото 12

